

KRATAK SADRŽAJ

skok u

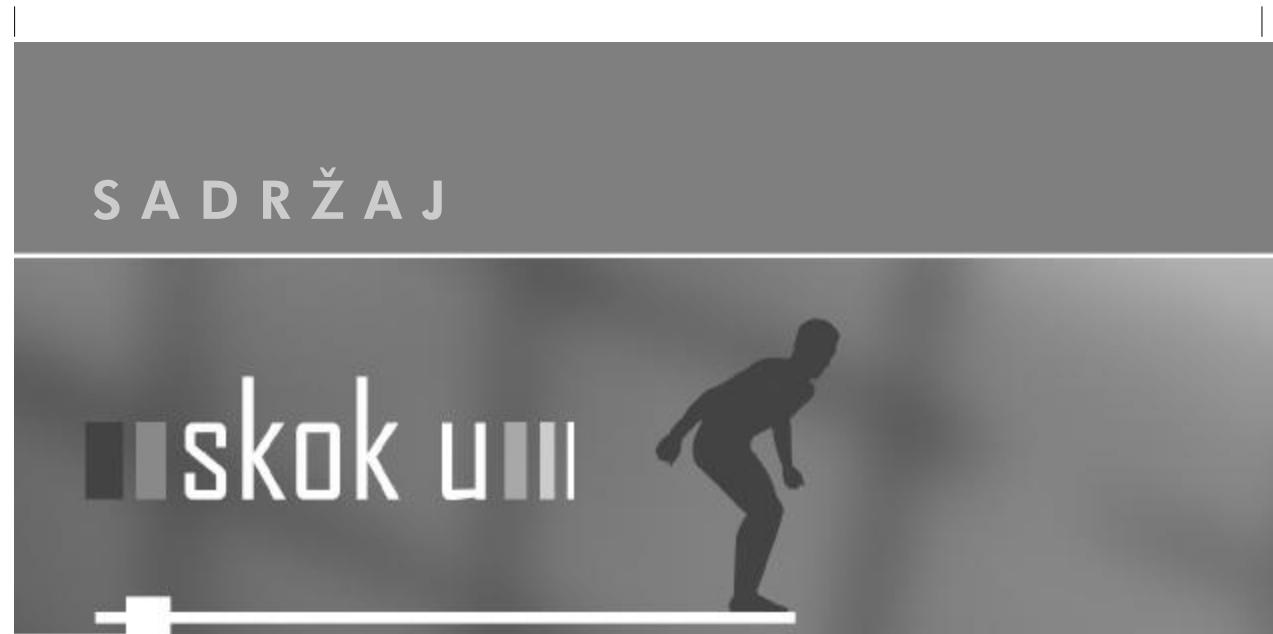
PHP 5

Kratak sadržaj

1 Osnove PHP-a	1
2 Kontrola programa pomoću operatora i iskaza za kontrolu toka	33
3 Rukovanje nizovima i stringovima	65
4 Razlaganje programa: funkcije	101
5 Rukovanje kontrolama iz HTML-a na Web stranama	135
6 Kreiranje Web formi i provera unosa korisnika	167
7 Objektno-orientisano programiranje i rukovanje datotekama	199
8 Baze podataka	235
9 "Kolačići", sesije, FTP, elektronska pošta i još ponešto	269
A PHP: elementi jezika	303
B Funkcije u PHP-u	321
Indeks	331

S A D R Ž A J

skok u III

PHP 5

1 Osnove PHP-a	1
Početak rada sa PHP-om	2
Podešavanje razvojnog okruženja	4
Kreiranje prvog PHP skripta	6
Izvršenje prvog PHP skripta	8
Šta učiniti ako ovo ne radi?	9
Mešanje sa HTML kodom	10
Kako ćete odštampati neki tekst?	12
Dodatna snaga kod štampanja	14
Izvršavanje PHP-a sa komandne linije	17
Komentari su skriptovima	19
Rukovanje podacima: promenljive	21
Dodeljivanje vrednosti promenljivim	22
Ubacivanje promenljivih u nizove karaktera	24
Kreiranje promenljivih promenljivih	26
Kreiranje konstanti	28
Rukovanje tipovima podataka	30
Zaključak	32
2 Kontrola programa pomoću operatora i iskaza za kontrolu toka	33
Matematički operatori	34
Matematičke funkcije	35
Operatori dodele	37

Inkrement i dekrement (povećanje i smanjenje za 1)	38
Prioritet operatora	40
Operator izvršenja	42
Operatori za rad sa stringovima	43
Operatori za rad sa bitovima	44
Korišćenje if iskaza	45
Operatori poređenja	47
Logički operatori	49
Korišćenje iskaza else	50
Korišćenje iskaza elseif	51
Ternarni operator	52
Korišćenje iskaza switch	53
Rad sa petljama	55
While petlja	57
Petlje do .. while	59
Rad sa petljama foreach	60
Prekid izvršenja petlje	61
Preskakanje iteracija pomoću iskaza continue	62
Alternativna sintaksa	63
Zaključak	64
3 Rukovanje nizovima i stringovima	65
Lista funkcija za rad sa stringovima	66
Funkcije za rad sa stringovima	68
Formatiranje stringova	69
Konvertovanje u string i iz stringa	71
Kreiranje nizova	72
Modifikacija nizova	74
Brisanje elemenata iz niza	76
Prolaz kroz niz	77
Lista funkcija za rad sa nizovima	79
Sortiranje nizova	81
Kretanje kroz nizove	83
Sklapanje i rastavljanje nizova	85
Vađenje promenljivih iz niza	86
Spajanje i deoba nizova	88
Poređenje nizova	89
Manipulacija podacima u nizovima	91
Kreiranje višedimenzionalnih nizova	93
Prolaz kroz višedimenzionalni niz	95
Upotreba operatora za rad sa nizovima	97
Zaključak	99
4 Razlaganje programa: funkcije	101
Kreiranje funkcije	102

Prosleđivanje podataka funkcijama	104
Prosleđivanje nizova u funkcije	106
Definisanje podrazumevanih argumenata funkcije	107
Prosleđivanje argumenata po referenci	109
Kreiranje promenljive liste argumenata	111
Vraćanje vrednosti iz funkcija	113
Vraćanje niza iz funkcije	115
Vraćanje liste iz funkcije	117
Vraćanje referenci iz funkcija	119
Upotreba domena promenljive	120
Globalni pristup	122
Statičke promenljive	124
Kreiranje promenljivih za funkcije	126
Kreiranje uslovnih funkcija	128
Kreiranje funkcija unutar funkcija	130
Datoteke koje se uključuju	131
Rukovanje greškama koje se dese u funkcijama	133
Zaključak	134
 5 Rukovanje kontrolama iz HTML-a na Web stranama	135
Rukovanje podacima koji dolaze od korisnika preko Web formi	136
Kreiranje polja za unos teksta	138
Vađenje podataka unetih u poljima za unos teksta	140
Oblasti za unos teksta	142
Polja za potvrdu	144
Radio dugmad	146
Liste	148
Kontrole tipa Hidden (skrivene kontrole)	150
Kontrole za lozinke (password)	152
Kreiranje mape slika	154
Prebacivanje datoteka	156
Čitanje prebačenih datoteka	158
Kreiranje dugmadi: scena prva	160
Kreiranje dugmadi: scena druga	162
Kreiranje dugmadi: scena treća	164
Zaključak	166
 6 Kreiranje Web formi i provera unosa korisnika	167
Kako da se odjednom prikažu svi podaci sa forme?	168
Korisne promenljive na serveru	170
HTTP zaglavља	172
Određivanje tipa pretraživača pomoću HTTP zaglavljia	173
Preusmeravanje korisnika pomoću HTTP zaglavljia	175
Primanje podataka sa forme u korisničkim nizovima	177
Web aplikacije koje koriste samo jednu PHP stranu	179

Provera podataka koje je korisnik uneo	181
Provera podataka: obavezan unos podataka	183
Provera podataka: provera unosa brojeva	185
Provera podataka: provera stringova	187
Uklanjanje HTML oznaka	189
Kodiranje HTML oznaka	191
Čuvanje podataka	193
Provera podataka pomoću JavaScripta	195
HTTP provera identiteta	197
Zaključak	198
7 Objektno-orientisano programiranje i rukovanje datotekama	199
Klase i objekti	200
Kreiranje klase	202
Kreiranje objekata	204
Ograničavanje pristupa osobinama i metodima	206
Inicijalizacija objekata pomoću konstruktora	208
Zasnivanje jedne klase na drugoj: nasleđivanje	210
Zaštićeno nasleđivanje	212
Preklapanje metoda	214
Pristup metodima osnovne klase	216
Otvaranje datoteke: fopen	218
Čitanje redova teksta: fgets	220
Čitanje karaktera: fgetc	222
Binarno čitanje: fread	223
Čitanje cele datoteke: file_get_contents	225
Parsovanje datoteke: fscanf	226
Pisanje u datoteku: fwrite	228
Dodavanje u datoteku: fwrite	230
Pisanje datoteke odjednom: file_put_contents	232
Zaključak	234
8 Baze podataka	235
Šta su baze podataka?	236
Osnove SQL-a	237
Podešavanje podrške za bazu podataka u PHP-u	239
Kreiranje baze podataka pomoću MySQL-a	240
Ubacivanje podataka u bazu podataka	242
Pristup MySQL bazi podataka	243
Prikazivanje podataka iz tabele	245
Ažuriranje podataka	247
Ubacivanje novih podataka	249
Brisanje podataka	251
Kreiranje nove tabele	253
Kreiranje baze podataka	255

Sortiranje podataka	257
Modul PEAR DB	259
Prikazivanje tabele pomoću DB modula	261
Ubacivanje novih podataka pomoću DB-a	263
Ažuriranje podataka pomoću DB modula	265
Zaključak	267
9 "Kolačići", sesije, FTP, elektronska pošta i još ponešto	269
Podešavanje "kolačića"	270
Dobijanje "kolačića"	272
Podešavanje vremena isticanja "kolačića"	274
Brisanje "kolačića"	276
FTP protokol	277
FTP: Dobijanje listinga za fasciklu	279
FTP: preuzimanje datoteke	281
FTP: prebacivanje datoteke	283
Slanje elektronske pošte	285
Slanje elektronske pošte sa zaglavljima	287
Slanje elektronske pošte sa pridruženim datotekama	289
Sesije	291
Smeštanje podataka u sesiju	293
Brojač dolazaka	295
Rad sa sesijama bez "kolačića"	297
Brisanje podataka iz sesije	299
Zaključak	301
A PHP: elementi jezika	303
B Funkcije u PHP-u	321
Indeks	331

skok u

Predgovor

PHP

Dobrodošli u PHP! Ova knjiga je napisana da bude razumljiva i pristupačna mnogobrojnim čitaocima, kako samo knjiga o PHP-u može biti. Najbolji način da nešto naučite je kroz primere. U ovoj knjizi ćete pronaći desetine proverenih primera, spremnih da se odmah upotrebe.

U poslednje vreme PHP je stekao veliku popularnost. Autori Web strana postavljaju sve veće zahteve. PHP je odgovor. Ljudi više nisu zadovoljni da se Web strane samo prikazuju u pretraživačima - oni na stranu servera postavljaju ono što pretraživači ne mogu da urade. Pomoću PHP-a imaćete potpunu kontrolu nad svojom Web aplikacijom. Ovo nije ništa teže nego pisati obične Web strane.

O PHP-u ćete u ovoj knjizi naučiti više nego u drugim sličnim knjigama. Tu ima ponečeg čega nema na drugim mestima, kao što je, na primer, crtanje slika "u letu" na serveru, nakon čega se one šalju nazad do pretraživača.

Kome je knjiga namenjena?

Ova knjiga je za Vas ukoliko zaista želite da iskoristite sve mogućnosti Web aplikacija. Ako želite da počnete da koristite "kolačiće", a ne da ih Vaš pretraživač samo prihvata, ako na svojim Web stranama želite da rukujete dugmadima, poljima za unos teksta i poljima za potvrdu, ako želite da rukujete sesijama ili ako želite da se povežete sa bazom podataka koja se nalazi na serveru, nemojte dalje tražiti. Ova knjiga Vam omogućava da sve to radite na serveru.

Knjiga je pisana tako da za njeni čitanje nije neophodno neko specijalno predznanje. Jedino treba da poznajete HTML. Ne morate biti ekspert za HTML, ali morate da o ovom jeziku ponešto znate.

Kako je knjiga organizovana?

Knjiga ima devet poglavlja.

- U prvom poglavlju su date osnove, tako da možete da počnete da radite sa PHP-om.
- Drugo poglavlje se odnosi na upotrebu operatora i kontrolu toka u PHP-u da biste mogli da rukujete svojim podacima.
- Treće poglavlje Vas uči kako da rukujete nizovima karaktera i da podatke organizujete u nizove.
- Četvrto poglavlje daje uvod u funkcije, koje omogućavaju da PHP podelite na elemente koje možete pozivati na više mesta.
- U petom poglavlju počinjete da koristite PHP za rad sa kontrolama iz HTML-a, kao što su polja za unos teksta ili dugmad koji se nalaze na Web stranama.
- U šestom poglavlju detaljnije je objašnjeno kako se kreiraju Web aplikacije. Tu možete da naučite kako se proverava koji je tip pretraživača koji korisnik ima, kako se proverava koje podatke je korisnik uneo i još ponešto.
- U sedmom poglavlju dat je uvod u objektno-orientisano programiranje, a takođe je pokazano kako se rukuje datotekama koje se nalaze na Web serveru.
- Osmo poglavlje se odnosi na nešto što PHP vrlo dobro radi, a to je pristup bazama podataka koje se nalaze na serveru. U ovom poglavlju ćemo raditi sa MySQL bazom podataka.
- Deveto poglavlje "pokriva" neke od vrlo važnih tehnika koje se koriste prilikom Web programiranja, kao što su "kolačići", sesije, FTP, elektronska pošta i još ponešto.
- Na Web sajtu postoji i dodatno poglavlje. U njemu smo pokazali kako da interaktivno na Web serveru nacrtate neku grafiku i da je onda pošaljete nazad u pretraživač. Ovo poglavlje možete preuzeti sa adresе www.awprofessional.com/title/0131498622.

Sve što je potrebno da biste mogli da čitate ovu knjigu je izvesno poznavanje HTML-a. Ne morate ništa da znate o programiranju na strani servera. Sav materijal koji Vam je potreban nalazi se ovde.

Mi ćemo koristiti PHP 5.0. Pokazaću gde možete da ga besplatno preuzmete. Sve što treba da uradite je da preuzmete i instalirate neophodan softver (instalacija je jednostavna, za razliku od nekih velikih softverskih paketa).

Da biste učili PHP pomoću ove knjige, ne morate da imate pristup do Interneta. Ako želite, PHP strane možete kreirati i testirati na istom računaru. Ako želite da svoj PHP

kod postavite na Internet, moraćete da koristite ISP koji koristi PHP. Proverite da li Vaš provajder podržava PHP. Sve veći broj provajdera to danas radi.

Šta je u ovoj knjizi neobično?

Ova knjiga, kao i druge knjige iz serije "Skok u...", sadrži sledeće elemente:

- Svaka tema je objašnjena u posebnim jedinicama, koje obično zauzimaju jednu do dve strane.
- Svaka jedinica se zasniva na prethodnoj jedinici iz istog poglavlja.
- Većina jednica sadrži jedan ili više primera. Verujem da dobar primer pruža osnove za skoro sve korisne tehničke dokumente.
- Mnoge jedinice imaju naznake sa strane, koje sadrže dodatni materijal.

Pored svega ovog, knjiga sadrži desetine primera, pošto je primer koji radi najbolji način da se upozna tema na koju se on odnosi. Neke od tema koje se ovde nalaze su:

- Čitanje podataka sa polja za unos teksta, radio dugmadi, polja za potvrdu i liste koje se nalaze na Web stranama; ovi podaci se čitaju na serveru
- Kreiranje i rukovanje mapama slika
- Praćenje korisnika pomoću sesija i "kolačića"
- Upisivanje podataka u datoteke na serveru (kao što je knjiga gostiju)
- Oporavak od grešaka bez krahiranja
- Povezivanje sa bazama podataka na serveru
- Upotreba SQL-a za rad sa bazama podataka
- Crtanje slika "u letu" i njihovo slanje nazad do pretraživača
- Rukovanje nizovima karaktera i običnim nizovima
- Upotreba operatora iz PHP-a
- Kreiranje funkcija
- Kreiranje klase i objekata
- Upotreba FTP-a iz PHP-a
- Slanje elektronske pošte iz PHP-a
- Upotreba sesija za čuvanje podataka prilikom prelaska sa jedne na drugu stranu
- Kompletna sintaksa PHP-a

PHP je široka oblast. Puno od toga je ova knjiga obuhvatila. Naš plan je da u knjigu stavimo što veći deo PHP-a.

Gde možete da preuzmete primere koji se koriste u knjizi?

Kod koji ide uz knjigu može se preuzeti na strani <http://www.awprofessional.com/springinto>. Sve primere su proverili autor i tehnički urednik, i to na različitim mašinama.

Knjiga je napisana tako da uspostavi nove standarde u knjigama koje se odnose na programiranje u PHP-u, tako da bude kompletnej i pristupačnija nego bilo koja druga. Ako imate komentare ili predloge za poboljšanje, pišite mi.

Ko mi je pomogao da napišem knjigu?

Knjige kao što je ova zahtevaju da zajedno radi puno ljudi. U osmišljavanju knjige koja je pred Vama pomagali su mi Mark L. Taub i Barry Rosenberg. Matt Wade i Eugenia Harris su pregledali moj rukopis i puno mi pomogli.

O autoru

Steven Holzner je pisao o onlajn programiranju još pre nego što je Internet postao to što jeste. On je intenzivno radio u PHP-u i drugim onlajn jezicima. Autor je 88 knjiga o programiranju (među njima je puno bestselera), koje su prevedene na 18 jezika - širom sveta prodato je više od dva miliona primeraka. On je i jedan od urednika šasopisa PC Magazin. Njegova specijalnost je onlajn programiranje, kao što su PHP, Perl, JavaServer Pages i slično.

O uredniku serije

Barry Rosenberg je napisao knjigu *KornShell Programming Tutorial* (Adisson - Wesley, 1991) koja je bila pionir u oblasti knjiga koje su orijentisane prema određenim oblastima, kao što su one koje postoje u seriji "Skok u...". On je autor više od 60 tehničkih uputstava, uglavnom onih koja se odnose na programiranje. Predavao je u različitim oblastima - počev od fizike na koledžima, pa do struktura podataka na nedeljnim seminarima. Poslednje što je radio su četiri semestra na MIT-u, gde je držao predavanja o naprednim tehnikama u tehničkom pisantu.

Barry Rosenberg je takođe profesionalni žongler koji je imao više od 1.200 predstava. Žongliranje je i tema njegovog romana "Kaskade" (koji još uvek nije izašao iz štampe). Trenutno radi kao menadžer dokumentacije u kompaniji 170 Systems.